

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
STOMATOLOŠKI FAKULTET

Maria Radman

ZNANJE STUDENATA ČETVRTE I PETE GODINE STUDIJA
DENTALNE MEDICINE O RAKU USNE ŠUPLJINE

Zagreb, 2016.

Rad je izrađen na Zavodu za oralnu medicinu Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. pod vodstvom prof. dr. Marinke Mravak-Stipetić, redovite profesorice u trajnom zvanju na Zavodu za oralnu medicinu Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i predan na natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u akademskoj godini 2015/2016.

Lektor za hrvatski jezik: Prof. Neli Mindoljević, Raška 19A, Zagreb

Tel: 3079549

Lektor za engleski jezik: Prof. Antonija Redovniković, Pančičeva 3 Zagreb

Tel: 0912420793

*Učiti fenomene bolesti bez knjige isto je što i jedriti na nepoznatom moru.
Obrnuto, učiti knjige bez bolesnika znači uopće ne otići na more...”*

William Osler

SADRŽAJ RADA

1. UVOD.....	1
2. OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI.....	1
3. ISPITANICI I POSTUPCI.....	2
4. REZULTATI.....	2
5. RASPRAVA.....	8
6. ZAKLJUČAK.....	10
7. ZAHVALA.....	11
8. POPIS LITERATURE.....	12
9. SAŽETAK.....	14
10. SUMMARY.....	15
11. ŽIVOTOPIS.....	16
Prilog: Anketni list	17

1. UVOD

Rak usne šupljine spada među 10 najčešćih zloćudnih tumora u ljudi s uglavnom lošom prognozom (1). Prema podacima GLOBOCAN-a u svijetu je 2012. oko 450.000 ljudi oboljelo od raka usne šupljine i raka ždrijela. Najveća učestalost bilježi se u karipskom području, u istočnoj i jugoistočnoj Aziji te u nekim europskim zemljama. Iste godine je u Hrvatskoj registrirano 927 novooboljelih od čega su 783 muškarca (2,3).

Više od 90% svih slučajeva raka usne šupljine otpada na rak pločastih stanica koji su najčešće razvija iz predzloćudnih lezija leukoplakije i eritroleukoplakije. Uz pušenje i alkohol, kao glavne rizične čimbenike sve veći epidemiološki značaj pridaje se infekciji virusom humanog papiloma (HPV) čiji visokorizični genotipovi imaju veliki kancerogeni potencijal (4,5,6).

Rak usne šupljine pojavljuje se učestalije u srednjoj i starijoj životnoj dobi (medijan 62 godine), no sve veća pojavnost među mlađim skupinama nameće potrebu ozbiljnijeg pristupa pregledu usne šupljine s ciljem ranijeg otkrivanja zloćudnih promjena na oralnoj sluznici. Pravodobna dijagnostika pruža najveću šansu za izlječenje i dugotrajno preživljenje oboljelih. Literaturni podaci pokazuju nedovoljno znanje o raku usne šupljine među studentima dentalne medicine i medicine, ali i među liječnicima obiteljske medicine pa čak i među stomatolozima (7,8,9,10).

Iako je usna šupljina lako dostupna pregledu, istraživanja pokazuju da se u više od polovice slučajeva intraoralni karcinom otkriva kasno i da neki slučajevi ostaju neprepoznati. Stoga je važno tijekom studija steći znanje o raku usne šupljine i razviti svijest o potrebi ranog otkrivanja sumnjivih lezija što uključuje rutinski pregled svih regija oralne sluznice pri svakom stomatološkom pregledu (8-14).

2. OPĆI I SPECIFIČNI CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Opći cilj istraživanja bio je utvrditi znanje o raku usne šupljine, ali i svjesnost o prevenciji i ranom otkrivanju oralnog karcinoma među studentima viših godina studija dentalne medicine.

Specifični ciljevi su:

- usporediti znanje studenata četvrte i pete godine studija
- usporediti stavove pušača i nepušača o pušenju kao rizičnom čimbeniku

- usporediti stavove o prevenciji i liječenju raka studenata koji svoje znanje ocjenjuju lošim u odnosu na one koji svoje znanje smatraju dobrim

3. ISPITANICI I POSTUPCI

Ispitna skupina sastojala se od ukupno 83 studenta četvrte i pete godine studija dentalne medicine koji su pismeno odgovorili na 16 pitanja iz upitnika koji je sastavljen po uzoru na upitnik Cartera i Ogdena (7). Upitnik se sastojao od 3 skupine pitanja. Prva se odnosila na znanje studenata o etiologiji i topografiji raka usne šupljine, druga na samoprocjenu informiranosti o ranoj dijagnostici i prevenciji oralnog karcinoma tijekom nastave, a treća skupina odnosila se na postupke prevencije i liječenja ovih bolesnika. Studenti su odgovorili i na pitanje jesu li pušači. Namjera pitanje je bila utvrditi prevalenciju pušenja među studentima i ispitati eventualni utjecaj pušačkog statusa na stav o pušenju kao rizičnom čimbeniku za nastanak oralnog karcinoma.

Provedbu istraživanja odobrilo je Etičko povjerenstvo Fakulteta. Studenti su dobrovoljno i anonimno sudjelovali u anketi uz prethodno potpisanu informiranu suglasnost. Upitnici su studentima podijeljeni na predavanjima i vježbama iz dentalne medicine, a ispunjavanje je trajalo oko 15 minuta. Rezultati su analizirani primjenom hi-kvadrat testa u programu Medcalc (v11, MedCalc software, Belgium., a statistička značajnost određena je s $p < 0.05$.

4. REZULTATI

U istraživanju su sudjelovali studenti četvrte i pete godine studija dentalne medicine u dobi od 21 do 28 godina (medijan 24 godine). Studenti su znanje o oralnom karcinomu mogli steći na predavanjima i vježbama iz opće patologije, onkologije, oralne kirurgije i oralne medicine.

Četvrtu godinu predstavljalo je 40 studenata među kojima je bilo je 7 mladića (17.5%) i 33 djevojke (82.5%), prosječne dobi 23 godina (raspon 21-26 godina). U skupini pete godine, od ukupno 43 studenata bilo je 14 mladića (25.3%) i 29 djevojaka (74.7%) u dobi od 23 do 28 godina (medijan 24 godine). Potvrđan odgovor na pitanje jesu li pušači dalo je 26 studenata. Mladići su češći pušači u odnosu na žene (66.7% vs 19.3%). Isto tako

studenti pete godine češće puše u odnosu na studente četvrte godine (39.5% vs 22.5%). Demografski podaci prikazani su u tablici 1.

U ovom istraživanju htjeli smo ispitati eventualni utjecaj pušačkog statusa na stav o pušenju kao rizičnom čimbeniku za nastanak oralnog karcinoma. Usporedbom odgovora pušača i nepušača nismo našli statistički značajnu razliku o stavu prema pušenju kao rizičnom čimbeniku. Međutim, veći postotak nepušača u odnosu na pušače je označio prestanak pušenja kao važnu preventivnu mjeru (nepušači 91.2%, pušači 84.3% $p=0.01$).

Tablica 1. Demografske značajke ispitanika

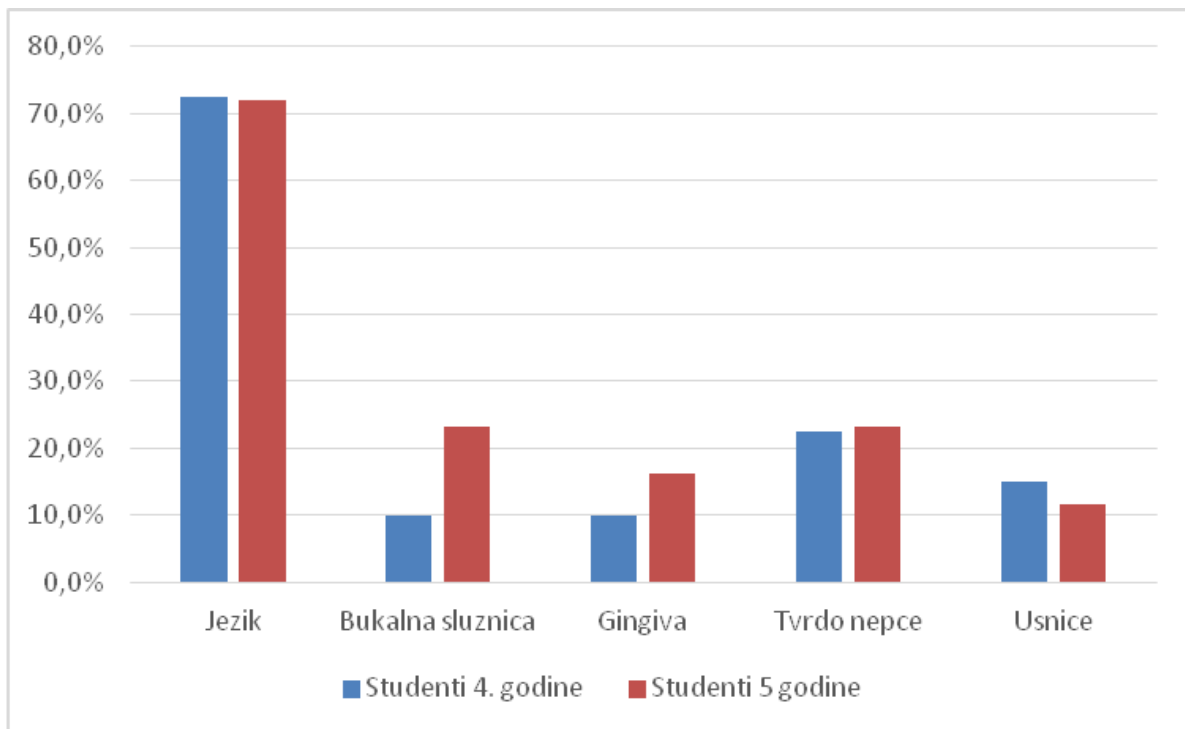
	4. godina	5. godina	Ukupno	P
Dob (godine)				
Medijan	23	24	24	
Raspon	21-26	23-28	21-28	
Spol				
M	7	14	21	
Ž	33	29	62	<0.0001
Pušači				
M	7	7	14	
Ž	2	10	12	<0.0001

Tablica 2. pokazuje distribucija odgovora na pitanje o samoocjeni znanja o raku usne šupljine. Nešto više od polovice studenata svoje znanje smatra dobrim, četvrtina se ocjenjuje lošom ocjenom, a samo 2 studenta su dali ocjenu 5. Ostali studenti (15.66%) svoje znanje smatraju vrlo dobrim. Kod samoocjene dobar nema značajne razlike između studenata četvrte i pete godine. Međutim postoji granična statistička značajnost kod viših i nižih ocjena ($p=0.048$)

Tablica 2. Samoocjena znanja o raku usne šupljine

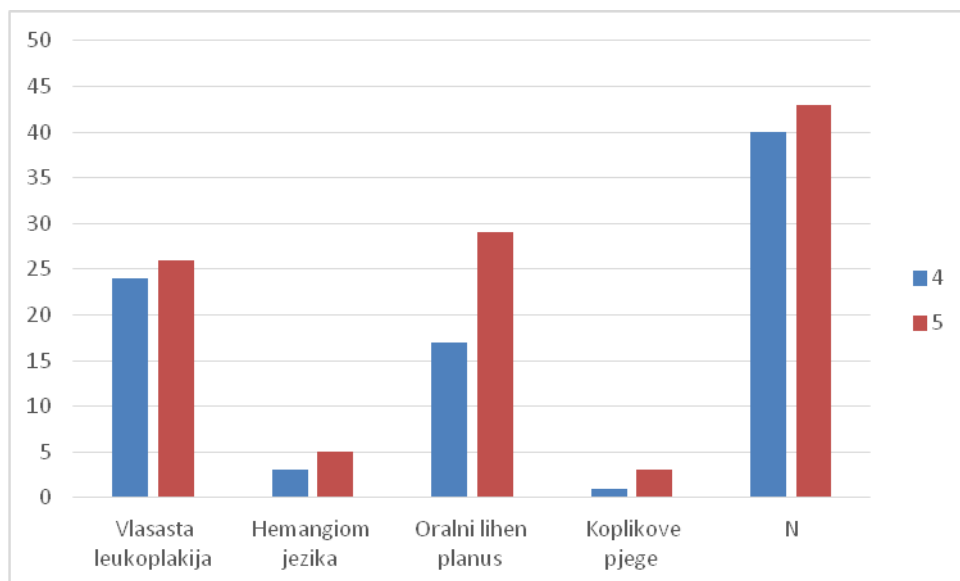
Ocjena	Studenti 4. godine		Studenti 5. godina		Ukupno	
	N	%	N	%	N	%
1	1	2.50%	2	4.65%	3	3.61%
2	12	30.00%	7	16.28%	19	22.89%
3	24	60.00%	22	51.16%	46	55.42%
4	2	5.00%	11	25.58%	13	15.66%
5	1	2.50%	1	2.33%	2	2.41%
Ukupno	40	100.00%	43	100.00%	83	100.00%

Znanje o raku usne šupljine ispitivano je kroz 5 pitanja (pitanja od 3 do 7) . U odgovorima studenata četvrte i pete godine nema značajnih razlika. Na pitanje 3 spada li rak usne šupljine među 10 najčešćih lokalizacija raka 80% ispitanika je točno odgovorilo. Sličan je rezultat i kod 4. pitanja o najčešćem tipu raka na koje je točno odgovorilo 82.5% studenata. Na pitanje o prognostičkom značaju lokalizacije raka studenti su najčešće označili jezik

Slika 1. Najčešće lokalizacije raka usne šupljine

Na 6.pitanje o prekanceroznim lezijama većina studenata je navela vlasastu leukoplakiju i oralni lihen planus.

Slika 2. Promjene u usnoj šupljini koje studenti navode kao prekancerozne lezije

Među čimbenicima rizika kao najčešće studenti navode pušenje i alkohol te vlasastu leukoplakiju i HPV. Zanimljivo je da većina studenata obje godine smatra benignu vlasastu leukoplakiju prekanceroznom lezijom. Također više studenata četvrte godine smatra HPV i vlasastu leukoplakiju važnim čimbenikom rizika u odnosu na studente pete godine, ali ta razlika nije statistički značajna (tablica 3)

Tablica 3. Rizični čimbenici za razvoj raka usne šupljine

Rizični čimbenik	Studenti 4. godine	Studenti 5. godine	P
Pušenje	39 (97.5%)	40 (93.0%)	0.34
Alkohol	28 (70.0%)	37 (86.0%)	0.08
Vlasasta leukoplakija	23 (57.5%)	21 (48.8%)	0.43
Herpes simplex	3 (7.5%)	7 (16.3%)	0.22
Kandidijaza usne šupljine	2 (5.0%)	6 (14.0%)	0.17
HPV visokog rizika	25 (62.5%)	18 (41.9%)	0.06

U pitanju 8 koje se odnosi na zadovoljstvo dobivenim informacijama tijekom nastave o oralnom karcinomu postoji statistički značajna razlika jer 39.5% studenata 5. godine smatra da su dovoljno informirani za razliku od 15% studenata 4. godine ($p=0.01$).

Na pitanje 9 „Koliko ste tijekom studija imali mogućnost samostalnog pregleda bolesnika s prekanceroznim i kanceroznim lezijama?“ većina studenata (81.93%) je odgovorila nikad. Četiri studenta s 4. godine i devet studenata s 5. godine pregledalo je bolesnike manje od 5 puta, a samo 2 studenta 5. godine su imali mogućnost pregleda 5 - 10 puta (tablica 4).

Tablica 4. Iskustvo studenata u pregledavanju bolesnika s rakom usne šupljine

Broj pregleda	Studenti. 4 godine	Studenti 5. godine	Ukupno	P
0	36 (90%)	32 (74,42%)	68 (81.93%)	ns
< 5	4 (10%)	9 (25.58%)	13 (15.66%)	0.0653
5 – 10	0	2 (4.65%)	2 (2.41%)	ns
>10	0	0	0	
UKUPNO	40 (100%)	43 (100%)	83 (100%)	

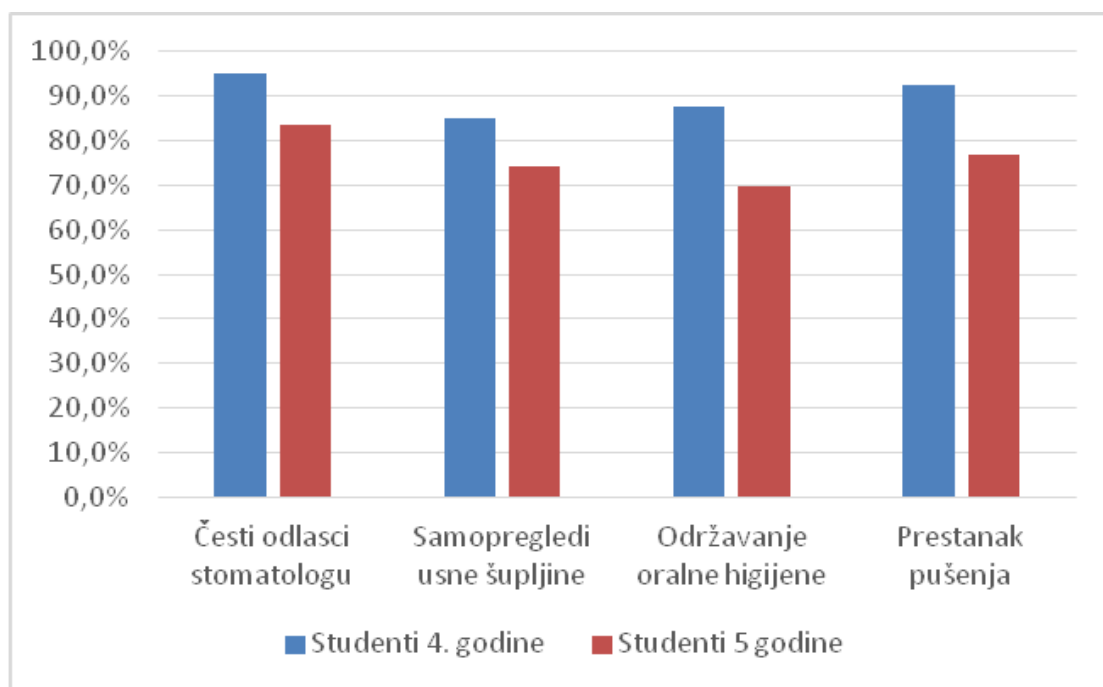
Studenti 5. godine češće vode preventivne razgovore s pacijentima. Većina studenata pete godine (58.13%) je pozitivno odgovorila na pitanje broj 10 u odnosu na 14 studenata četvrte godine (41.3%) što je značajno češće ($p=0.035$)

Velika većina studenata (97.6%) smatra da je informiranost pacijenata slaba ili vrlo slaba. Samo 2 studenta pete 5. godine misle da su pacijenti dobro ili vrlo dobro informirani o raku usne šupljine (tablica 5).

Tablica 5. Stav studenata o informiranosti bolesnika o raku usne šupljine

Informiranost pacijenata	Studenti 4. godine	Studenti 5. godine	Ukupno	P
Vrlo slaba	18 (45%)	10 (23.26%)	28 (33.73%)	ns
Slaba	22 (55%)	31 (72.09%)	53 (63.86%)	0.0363
Dobra	0	1 (2.33%)	1 (1.20%)	Ns
Jako dobra	0	1 (2.33%)	1 (1.20%)	Nn
UKUPNO	40	43	83	

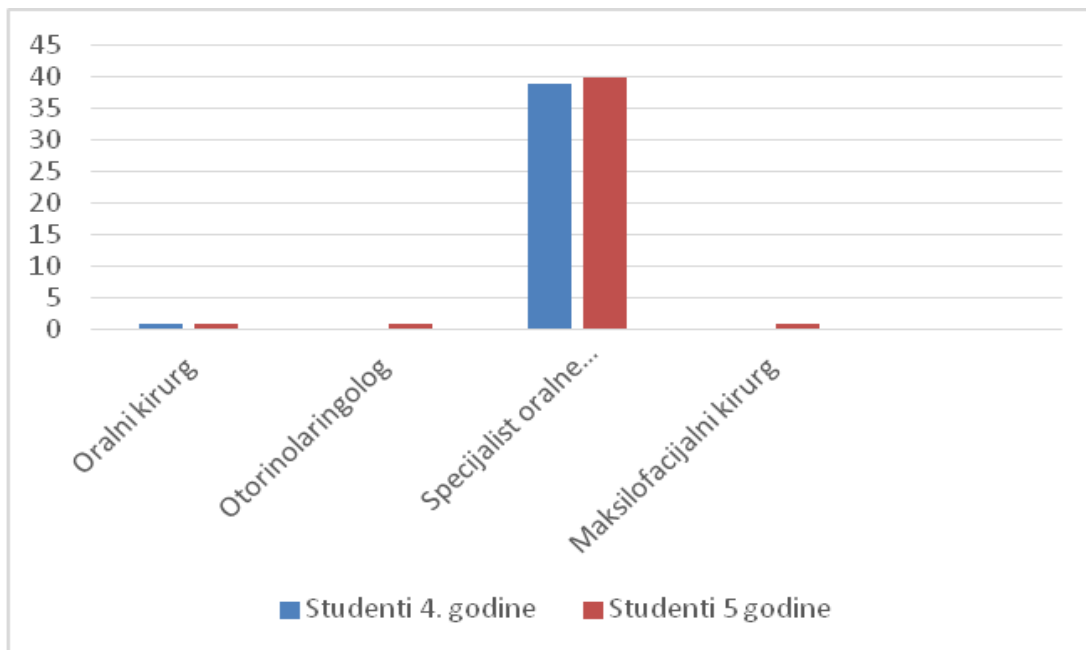
U pogledu preventivnih mjera nešto veći broj studenata četvrte godine navodi prestanak pušenja i održavanje oralne higijene kao važne preventivne mjere (92.5% vs 76.8%). U ostalim odgovorima nema razlike među ispitivanim skupinama.

Slika 3. Preventivne mjere za smanjenje rizika nastanka oralnog karcinoma

Velika većina studenata smatra da treba pregledati sve regije usne šupljine i limfne čvorove na vratu. U pitanju 15 kome bi uputili bolesnika sa sumnjivom lezijom gotovo svi studenti su odgovorili da je to specijalist oralne medicine.

Posljednje pitanje odnosilo se na dužinu trajanja liječenja sumnjive lezije. Studenti su skloniji dugotrajnom liječenju (za 6-mjesečno liječenje odlučilo se 27.7% a za razdoblje duže od godinu dana 38.6%).

Slika 4. Specijalist kojemu bi studenti uputili bolesnika sa sumnjivom lezijom usne šupljne

Također smo htjeli ispitati postoji li razliku u znanju studenata koji za sebe misle da imaju skromno znanje u odnosu na one koji su zadovoljni svojim znanjem. Nešto više od polovice studenata obiju godina svoje znanje smatra dobrim, četvrtina se ocjenjuje lošom ocjenom, a ostali svoje znanje smatraju vrlo dobrim ili odličnim. Nismo našli statistički značajnu razliku u odgovorima između studenata koji svoje znanje smatraju lošim u odnosu na one koji svoje znanje ocjenjuje dobrim, vrlo dobri ili odličnim.

5. RASPRAVA

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da studenti četvrte i pete godine ocjenjuju svoje znanje o raku usne šupljine u većini ocjenom dobar. Studenti 5.godine su bolje informirani o raku, češće su pregledavali bolesnike i vodili preventivne razgovore s bolesnicima. Zanimljivo je da u teoretskom znanju studenti četvrte godine ne zaostaju za svojim starijim kolegama.

Primjerice, na pitanje o rizičnim čimbenicima studenti četvrte i pete godine podjednako prepoznaju pušenje i alkohol kao rizične čimbenike što je napredak u odnosu na slično istraživanje Lončar - Brzak i sur. iz 2012. godine (16) kada je malo studenata četvrte

godine prepoznalo alkohol kao čimbenik rizika. Također podjednako smatraju važnim čimbenikom rizika infekciju s HPV-om. Međutim, zanimljivo je da su studenti obiju godina benignu vlasastu leukoplakiju izdvojili kao prekanceroznu leziju što ukazuje na potrebu boljeg poznavanja i razlikovanja klinički sličnih lezija različitog uzroka i prognoze i zahtijeva dopunu znanja tijekom nastavnog procesa. Jednako tako važno je usvojiti znanje o što ranijem upućivanju bolesnika sa sumnjivom lezijom na daljnju dijagnostiku i liječenje ako na provedeno liječenje lezija ne zacijeli u roku od tjedan dana.

U ovom istraživanju studenti su odgovorili i na pitanje jesu li pušači. Namjera pitanja je bila utvrditi prevalenciju pušenja među studentima i ispitati eventualni utjecaj pušačkog statusa na stav o pušenju kao rizičnom čimbeniku za nastanak oralnog karcinoma. Trećina studenata se izjasnila da su pušači, a među njima češći pušači su muškarci u odnosu na žene. Isto tako studenti pete godine češće puše u odnosu na studente 4 godine. Udio pušača među studentima je nešto niži nego u općoj populaciji odgovarajuće dobi, ali ipak zabrinjavajuće visok (4). Usporedbom odgovora pušača i nepušača nismo našli statistički značajnu razliku o stavu prema pušenju kao rizičnom čimbeniku. Međutim, veći postotak nepušača u odnosu na pušače je označava prestanak pušenja kao važnu preventivnu mjeru. Ovakav stav potvrđuje važnost prestanka pušenja studenata dentalne medicine i završenih liječnika čija je uloga biti uzor pacijentu i djelovati preventivno jer je puno lakše nepušaču zagovarati apstinenciju od pušenja.

Nešto više od polovice studenata obiju godina svoje znanje o raku usne šupljine smatra dobrim, četvrtina se ocjenjuje lošom ocjenom, a tek mali broj studenata znanje smatraju vrlo dobrim ili odličnim. Nismo našli statistički značajnu razliku u odgovorima između studenata koji svoje znanje smatraju lošim u odnosu na one koji svoje znanje ocjenjuje dobrim, vrlo dobri ili odličnim.

U pogledu zadovoljstva nastavom o oralnom karcinomu značajno više studenata pete godine smatra da su dovoljno informirani za razliku od malog broja studenata četvrte godine. Isto tako su studenti pete godine imali puno više mogućnosti pregledavati bolesnika s rakom ili lezijama oralne sluznice kao i razgovarati s pacijentima o izbjegavanju rizičnih čimbenika i provođenju preventivnih mjera. Ova razlika je lako objašnjiva činjenicom da studenti više godine imaju znatno veću satnicu kliničkih vježbi iz oralne medicine. Naši se rezultati podudaraju s rezultatima sličnih istraživanja koja su također pokazala da studenti viših

godina imaju veće znanje o oralnom karcinomu, ali i razvijeniju svijest o rizičnim čimbenicima i potrebi provođenja preventivnih mjera (8 -16).

Velika većina studenata smatra da je informiranost pacijenata slaba ili vrlo slaba što nameće zaključak potrebe provođenja edukativnih programa. Tiskanje letaka, video prezentacije, ali i preventivni razgovori pri svakom stomatološkom pregledu značajno bi poboljšali znanje i svijest pacijenata o raku. U tome u velikoj mjeri mogu pridonjeti studenti aktivnim sudjelovanjem, tijekom nastave, u aktivnostima besplatnih pregleda za rano otkrivanje karcinoma usne šupljine koje se organiziraju na Stomatološkom Fakultetu tijekom Svjetskog tjedna svjesnosti o oralnom karcinomu. .

U pogledu preventivnih mjera većina studenata obiju godina navodi redovite stomatološke preglede, prestanak pušenja i održavanje oralne higijene kao važne preventivne mjere. Većina studenata smatra da pri svakom oralnom pregledu treba pregledati sve regije usne šupljine i palpirati limfne čvorove na vratu. Gotovo svi studenti bi bolesnika sa sumnjivom lezijom uputili specijalisti oralne medicine što je u skladu sa rezultatima sličnih istraživanja. (12-16).

6. ZAKLJUČAK

Iako je usna šupljina lako dostupna pregledu u više od polovice slučajeva rak usne šupljine otkriva se kasno i neki slučajevi ostaju neprepoznati. Pravodobna dijagnostika pruža najveću šansu za izlječenje i dugotrajno preživljenje oboljelih. Stoga je važno tijekom studija steći znanje o prekanceroznim promjenama na sluznici i raku usne šupljine i razviti svijest o potrebi ranog otkrivanja sumnjivih lezija što uključuje rutinski pregled svih regija oralne sluznice pri svakom stomatološkom pregledu. Naše istraživanje pokazuje da je teoretsko znanje studenata bolje od njihovih praktičnih vještina zbog čega treba povećati satnicu kliničkih vježbi. U nastavnom procesu treba razvijati komunikacijske vještine studenta uključivanjem u programe probira i savjetovanja pacijenata.

7. ZAHVALA

Od sveg srca zahvaljujem svojoj mentorici prof. dr. Marinki Mravak - Stipetić na poticaju i pomoći i pri izradi ovog rada. Srdačno se zahvaljujem kolegicama i kolegama studentima koji su sudjelovali u ovom istraživanju kao i dr.sc.Ivanu Sabolu na statističkoj analizi podataka.

8. LITERATURA

1. Neville BW, Day TA. Oral Cancer and Precancerous Lesions. CA: A Cancer Journal for Clinicians. 2002;52:195–215.
2. Ferlay J, Soerjomataram I, Ervik M, Dikshit R, Eser S, Mathers C, Rebelo M, Parkin DM, Forman D, Bray, F. GLOBOCAN 2012 v1.0, Cancer incidence and mortality worldwide: IARC Cancer Base No. 11 [Internet]. Lyon, France: International Agency for Research on Cancer; 2013. Dostupno na: <http://globocan.iarc.fr>.
3. HZJZ-Registar za rak net]. Incidencija raka u Hrvatskoj 2012.. Zagreb, 2014. Bilten br. 37. Available from: <http://www.hzjz.hr/rak/bilten37.htm>
4. Blot WJ, McLaughlin JK, Winn DM, Austin DF, Greenberg RS, Preston-Martin S, Bernstein L, Schoenberg JB, Stemhagen A, Fraumeni JF Jr. Smoking and drinking in relation to oral and pharyngeal cancer. *Cancer Res.* 1988;48:3282–3287.
5. Castellsague X, Quintana MJ, Martinez MC, et al. The role of type of tobacco and type of alcoholic beverage in oral carcinogenesis. *Int J Cancer*, 2004; **108**: 741-49.
6. Benson E, Li R, Eisele D, Fakhry C. The clinical impact of HPV tumor status upon head and neck squamous cell carcinomas. *Oral Oncol.* 2014;50(6):565-574.
7. Carter LM, Ogden GR. Oral cancer awareness of undergraduate medical and dental students. *BMC Med Educ.* 2007; 15;7:44.
8. Burzynski NJ, Rankin KV, Silverman S Jr, Scheetz JP, Jones DL. Graduating dental students' perceptions of oral cancer education: results of an exit survey of seven dental schools. *J Cancer Educ.* 2002;;17(2):83-4.
9. Rahman B, Hawas N, Rahman MM, Rabah AF, Al Kawas S Assessing dental students' knowledge of oral cancer in the United Arab Emirates. *Int Dent J*, 2013; 63:80–84
10. Ogden GR, Mahboobi N Oral cancer awareness among undergraduate dental students in Iran. *J Cancer Educ* 2011; 26:380–385
11. Orlando A, Salerno P, Tarsitani G. Opinions and attitudes on oral cancer in a sample of students attending a state secondary school in Rome. A pilot study. *Minerva Stomatol.* 2001;50(5):139-43.
12. Ramaswamy P, Uday G, Sreenivasulu P, Kumar BP, Khaitan T, Geethika VR (2014) Awareness about oral cancer among dental postgraduate students in the state of Andhra Pradesh, India. *J Cancer Educ.* doi:10.1007/s13187-014-0620-3

13. Chowdhury MT, Pau A, Croucher R Bangladeshi dental students' knowledge, attitudes and behaviour regarding tobacco control and oral cancer. *J Cancer Educ* 2010; 25:391–395.
14. Kujan O, Alzoghaibi I, Azzeghaiby S, Altamimi MA, Tarakji B, Hanouneh S, Idress M, Alenzi FQ, Iqbal M, Taifour S Knowledge and attitudes of Saudi dental undergraduates on oral cancer. *J Cancer Educ*. 2014 doi:[10.1007/s13187-014-0647-5](https://doi.org/10.1007/s13187-014-0647-5).
15. Cannick GF, Horowitz AM, Drury TF, Reed SG, Day TA Assessing oral cancer knowledge among dental students in South Carolina. *J Am Dent Assoc* 2005;136:373–378.
16. Lončar-Brzak B, Canjuga I, Baričević M, Mravak-Stipetić M, Znanje studenata dentalne medicine o raku usne šupljine. *Acta Stomatol Croat*. 2012;46 (1):50-58.

9. SAŽETAK

ZNANJE STUDENATA ČETVRTE I PETE GODINE STUDIJA DENTALNE MEDICINE O RAKU USNE ŠUPLJINE

Maria Radman

Cilj: Ovim istraživanjem željelo se ispitati znanje studenata četvrte i pete godine studija dentalne medicine o etiologiji, dijagnostici i liječenju te ranom otkrivanju i prevenciji raka usne šupljine.

Ispitanci i metode: U istraživanje su sudjelovala 83 studenta četvrte i pete godine studija dentalne medicine sa Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u dobi od 21 do 28 godina (medijan 24 godine). Četvrtu godinu studija predstavljalo je 40 studenata među kojima je bilo je 7 mladića (17.5%) i 33 djevojke (82.5%), prosječne dobi 23 godina (raspon 22-26 godina). U skupini pete godine od ukupno 43 studenata bilo je 14 mladića (25.3%) i 29 djevojaka (74.7%) u dobi od 23 do 28 godina (medijan 24 godine.) Studenti su znanje o raku usne šupljine mogli steći na predavanjima i vježbama iz opće patologije, onkologije i oralne medicine. Istraživanje se provodilo pomoću anketnog upitnika koji je sadržavao 16 pitanja. Upitnik je studentima podijeljen na predavanjima i vježbama, a ispunjavanje je trajalo oko 15 minuta.

Rezultati: Većina studenata (55.42%) je svoje znanje o raku usne šupljine ocijenila ocjenom dobar. Skoro svi navode alkohol i pušenje kao rizične čimbenike, a većina ih ispravno smatra da je najčešća lokalizacija jezik, a prekancerozna lezija lichen planus. Studenti pete godine su pokazali veće znanje o prevenciji oralnog karcinoma. Bolje su informirani o raku, češće su pregledavali bolesnike i vodili preventivne razgovore s bolesnicima. Gotovo svi studenti su se očitovali da bolesnika sa sumnjivom lezijom treba uputiti specijalisti oralne medicine.

Zaključak: Teoretsko znanje studenata četvrte i pete godine o raku usne šupljine je dobro, ali je većina studenata nezadovoljna mogućnostima stjecanja praktičnog znanja jer rijetko pregledavaju i razgovaraju s takvim pacijentima. Zato je nužno nastavni program i satnicu kliničkih vježbi kolegija koji obuhvaćaju nastavu o raku usne šupljine, proširiti s dodatnom edukacijom o prevenciji i ranoj dijagnostici raka usne šupljine.

Ključne riječi: rak usne šupljine, usna šupljina, prekancerozne lezije, dentalna medicina, studenti, prevencija

10. SUMMARY

KNOWLEDGE OF ORAL CANCER AMONG STUDENTS OF THE FOURTH AND FIFTH YEAR OF DENTAL MEDICINE

Maria Radman

Objective: This study aimed to assess the level of knowledge among students of the fourth and fifth year of the dental medicine on the etiology, diagnosis and treatment and early detection and prevention of oral cancer.

Patients and Methods: The study included 83 students of the fourth and fifth year of the School of Dental Medicine, University of Zagreb in age from 21 to 28 years (median 24 years). Among 40 students of the fourth year of the study 7 were man (17.5%) and 33 were women (82.5%), average age 23 years (range 22-26 years). In the group of 43 students of the fifth year, there were 14 man (25.3%) and 29 women (74.7%) aged 23-28 years (median 24 years.) These students were selected as they had received teaching on oral cancer during lectures and clinical exercises in general pathology, oncology and oral medicine. The survey was conducted using a questionnaire containing 16 questions. The questionnaire was distributed among students during the lectures and exercises, and required about 15 minutes to complete.

Results: The majority of students (55.42%) rated their knowledge of oral cancer with rate good. Almost all stated alcohol and smoking as risk factors, but most of them correctly considered that the most common sites of oral cancer is tongue, and pre-cancerous lesions lichen planus. Students of the fifth year showed greater knowledge about the issues on prevention and are better informed about oral cancer, have examined patients more often and conducted preventive conversations with patients. Almost all students would refer patients with suspicious lesions to oral medicine specialist.

Conclusion: Theoretical knowledge of students of the fourth and fifth year of oral cancer is good, but the majority of students are dissatisfied with opportunities to acquire practical knowledge because they rarely reviewed oral cavity and talk with such patients. Therefore, it is necessary to expand curriculum and clinical exercise courses that include lectures on oral cancer with additional education on the prevention and early diagnosis of oral cancer.

Key words: oral cancer, oral cavity, oral precancerous lesions, dental medicine, dental students, oral cancer prevention

10. ŽIVOTOPIS

Maria Radman rođena je u Zagrebu 1.7.1990. godine. Završila je osnovnu školu Pantovčak s odličnim uspjehom nakon čega upisuje X gimnaziju u Zagrebu koju također završava s odličnim uspjehom. U trećem razredu gimnazije je sudjelovala na općinskom natjecanju iz biologije. Trenutno je studentica 5. godine Stomatološkog fakulteta. Tijekom studija sudjelovala je na kongresu studenata dentalne medicine.

Prilog ANKETNI UPITNIK

Godina studija _____ Dob _____ Spol M Ž

1. Pušite li? DA NE (zaokružite)
2. Ocjenom od 1 do 5 ocijenite svoje znanje o raku usne šupljine? _____
3. Spada li rak usne šupljine u 10 najčešćih lokalizacija raka? DA NE (zaokružite)
4. Koji je najčešći tip raka usne šupljine?
 - a) rak pločastih stanica
 - b) Kaposijev sarkom
 - c) melanom
5. Prema vašem mišljenju koja od navedenih lokalizacija ima najlošiju prognozu?
 - a) jezik
 - b) bukalna sluznica
 - c) gingiva
 - d) tvrdo nepce
 - e) usnice
 - f) sve navedene
6. Koje lezije oralne sluznice mogu prethoditi raku usne šupljine?
 - a) vlasasta leukoplakija
 - b) hemangiom jezika
 - c) oralni lihen planus
 - d) Koplikove pjege
7. Zaokruži 3 najvažnija čimbenika rizika za nastanak raka usne šupljine.
 - a) pušenje
 - b) alkohol
 - c) vlasasta leukoplakija
 - d) herpes simplex virus
 - e) kandidijaza usne šupljine
 - f) HPV visokog rizika
8. Jeste li tijekom nastave dovoljno informirani o ranom otkrivanju i prevenciji raka usne šupljine? DA NE (zaokružite)
9. Koliko ste puta tijekom studija imali mogućnost samostalnog pregleda bolesnika s prekanceroznim i kanceroznim lezijama oralne sluznice?
 - a) nikad

- b) <5
 - c) 5 -10
 - d) > 10
10. Razgovarate li s vašim pacijentima o izbjegavanju rizičnih čimbenika i provođenju preventivnih mjera? DA NE (zaokružite)
11. Prema vašem mišljenju kakva je informiranost vaših pacijenata o simptomima i znakovima oralnog karcinoma?
- a) vrlo slaba
 - b) slaba
 - c) dobra
 - d) jako dobra
12. Koje preventivne mjere smatrate najvažnijima za smanjenje rizika razvoja raka usne šupljine?
- a) česti odlasci stomatologu
 - b) samopregledi usne šupljine
 - c) održavanje oralne higijene
 - d) prestanak pušenja
 - e) sve navedeno
 - f) _____ (dopunite ako smatrate još neke mjere od značaja)
13. Smatrate li potrebnim pri svakom oralnom pregledu obratiti pozornost na sve regije oralne sluznice? (zaokružite) DA NE
14. Da li tijekom pregleda usne šupljine pacijenta treba palpirati i limfne čvorove na vratu? (zaokružite) DA NE
15. Kao doktor dentalne medicine kome biste poslali bolesnika sa sumnjivom lezijom u usnoj šupljini?
- a) oralnom kirurgu
 - b) otorinolaringologu
 - c) maksilofacijalnom kirurgu
 - d) specijalistu oralne medicine
 - e) sam bih ga pokušao/la liječiti
16. Ako bi nakon prvog pregleda sami odlučili liječiti pacijenta sa sumnjivom lezijom u ustima koliko dugo bi liječenje trajalo?
- a) do tjedan dana
 - b) mjesec dana

- c) 6 mjeseci
- d) više od godine dana